

Waterstelling

'Het mestbeleid in Nederland moet strikter, want de grondwaterkwaliteit, met name in grondwaterbeschermingsgebieden, moet beter.'

In deze rubriek leggen wij steeds een stelling voor aan mensen die op de een of andere manier te maken hebben met het onderwerp van de stelling.

Theo Wams, directeur Natuurbeheer, Natuurmonumenten

'Een goede kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater is niet alleen van essentieel belang voor ons drinkwater, maar ook voor de natuur en de biodiversiteit. Het huidige mestoverschot leidt tot ernstige verstoring van ecosystemen. Water wordt zuurstofarm en raakt verontreinigd, wat leidt tot sterfte van dieren en planten. Om de mestproblematiek aan te pakken moet de agrarische sector in evenwicht komen met de omgeving: van overschot naar balans. Een transitie naar een grondgebonden landbouw is daarvoor noodzakelijk. Dat betekent dat boeren niet méér mest produceren dan hun eigen land kan dragen. Het is tijd om te investeren in bodemkwaliteit: niet méér bemesten, maar de gezondheid van de bodem vooropstellen. Want een gezonde bodem houdt meststoffen vast en laat deze niet uitspoelen naar het water. Dit vraagt van agrarische ondernemers dat zij prioriteit toekennen aan bodembeheer en er werk van maken. Ten slotte zou natuur integraal onderdeel moeten worden van de agrarische bedrijfsvoering. Zowel landbouw, natuur als waterwinning hebben daar baat bij. Natuur voorkomt bijvoorbeeld verdroging van het land, maar kan ook water opslaan in tijden van overlast. Natuur kan ervoor zorgen dat ziekten en plagen minder snel de overhand krijgen in gewassen, waardoor bestrijdingsmiddelen beperkt nodig zijn. Gelukkig zijn steeds meer ondernemers zich van dit soort voordelen bewust. Een slimme keus, die ieder boerenbedrijf kan maken.'

Monique van der Aa, adviseur Drinkwater, RIVM

'Het lastige bij grondwater is dat het trage systemen zijn. De effecten van mestgiften uit het verleden zie je pas veel later terug bij de winputten. Dan zit er niet veel anders meer op dan een dure zuivering of een drinkwaterwinning sluiten. De beste maatregelen zijn daarom preventieve maatregelen: zorg dat er zo weinig mogelijk verontreinigende stoffen in het grondwater terecht komen. Zowel landelijk als regionaal ligt er hiervoor een opgave.'

Het is van belang dat het landelijke beleid de randvoorwaarden creëert voor een duurzame drinkwaterwinning. Aanvullend kunnen regionale maatregelen worden genomen. Samenwerkingsprojecten van boeren met drinkwaterbedrijven laten hele positieve effecten zien: er is vaak veel te bereiken als boeren praktische tips krijgen om de uitspoeling van meststoffen te verminderen. Ze worden zo gestimuleerd én mogen ook beloond worden voor hun bijdrage aan de productie van schoon grond- en drinkwater. Voor sommige uitspoelingsgevoelige teelten op droge zandgronden zal het echter lastig blijven. Dan is het beter om dit niet te doen in grondwaterbeschermingsgebieden. Daarnaast kun je het aandeel natuur binnen grondwaterbeschermingsgebieden proberen te vergroten. Recreatie en extensieve vormen van landbouw kunnen prima hand in hand gaan met drinkwaterwinning.'

Leo Joosten, programmamanager 6e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, LTO Nederland

‘Ik ben het eens met de stelling, maar heb moeite met het woord ‘striktter’, dat associaties oproept met ‘duimschroeven’. Kijk, er moeten nog flinke stappen worden gezet, maar niet via verdere aanscherping van gebruiksnormen. Uit de evaluatie van het mestbeleid blijkt dat dit nauwelijks meer bijdraagt aan een betere waterkwaliteit en als gebruiksnormen onder het landbouwkundige optimum terechtkomen, raak je boeren direct in hun bedrijfsvoering.

LTO zet in op twee sporen: mestverwerking om het mestoverschot te kunnen exporteren én goed bodembeheer. Goed bodembeheer levert bij dezelfde bemesting een hogere opbrengst en elke kilo stikstof in het gewas gaat niet naar het grondwater. Dan sluit je aan bij vakmanschap en boerentrots. Dit spoor werken we uit via het Deltaplan Agrarisch

Waterbeheer. Het aantal DAW-projecten is in drie jaar tijd gegroeid van 30 naar meer dan 200, waaronder het project ‘Vruchtbare Kringloop’, gericht op een lagere nitraatuitspoeling. LTO heeft het initiatief genomen om met Vitens, Brabant Water en WML in gesprek te gaan over een uitrol naar alle grondwaterbeschermingsgebieden met nitraatproblemen. Zo’n aanpak bouwt voort op een traditie van succesvolle samenwerkingsprojecten tussen landbouw en drinkwatersector, zoals ‘Schoon Water voor Brabant’.

En goede vrijwillige maatregelen mogen wat ons betreft op enig moment ook verplichtend worden opgelegd. In ‘Vruchtbare Kringloop’ bleek dat maatregelen zoals grasonderzaai en rijenbemesting in snijmais niet alleen leiden tot lagere nitraatuitspoeling, maar ook tot hogere gewasopbrengsten. Boeren houden doorgaans niet van opgelegde regeltjes, maar als die leiden tot win/win, dan scheelt dat enorm in het ‘duimschroeven-gevoel’.

Marianne Mul, beleidsadviseur Waterbeleid, Unie van Waterschappen

‘Om te beginnen moet niet alleen de grondwaterkwaliteit verbeteren, maar ook de kwaliteit van het oppervlaktewater. Vijftig procent van de landbouwspecifieke meetlocaties in oppervlaktewater voldoet aan de normen voor stikstof en fosfor, maar vijftig procent dus nog niet. Daarvoor zijn extra maatregelen nodig. En maatregelen die bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater, zijn ook goed voor de verbetering van de grondwaterkwaliteit. Bij veel maatregelen is er sprake van een win-winsituatie voor de agrariër en de waterbeheerder. Kansrijke maatregelen zijn:

- Geef niet meer meststoffen dan nodig en zorg dat de meststoffen daar terechtkomen waar ze door het gewas worden opgenomen. Dit kan door het toepassen van precisie-landbouw en precisiebemesting.
- Voorkom uit- en afspoeling van percelen door bijvoorbeeld het verhogen van het organische stofgehalte van de bodem door gebruik van compost van gewasresten of sloot- en bermmaaisel en door het voorkomen van bodemverdichting door het toepassen van vaste rijpaden, niet-kerende grondbewerking en machines met een lage bodembelasting. Deze maatregelen zorgen er ook voor dat de gegeven meststoffen en het beschikbare zoete water niet uit- of afspoelt, maar beschikbaar is voor de gewasproductie.
- Voorkom afspoeling van erven. Door een erfemissiescan uit te voeren of te laten uitvoeren, krijgt de agrariër inzicht in welke maatregelen hij op het erf moet nemen om de afspoeling tegen te gaan.’